

Emlékezés a két nagynénémre

Benyovszky nővérek Ida és Jolán¹ részére Jászberény Nádor u 7, így voltak azok a képeslapok megcímezve amelyeket kaptak a barátnőktől, távolabbi rokonoktól üdvözlésként ha azok elutaztak valamelyik közeli városba, vagy netalán Pestre, és akik úgy érezték hogy a „nővéreket” üdvözölni kell a távolból is. A második világháború előtt a címzés „úrhölgyeknek” szólt, és aztán az idők változásának megfelelően alakult ki a fenti címzés. Akik ezeket a képeslapokat küldték többnyire azok a kolléganők, tanítónők voltak akikkel a pedagógusi munkájuk során baráti kapcsolatba kerültek, férfi ismerős nem nagyon volt a küldők között.

Benyovszky család Jászberény Nádor u. 7. szám alatti lakóháza

Egész életüket, abban a házban élték le amelyet apjuk épített amikor Jászberénybe került, aki mint a két vízimalom (külső és belső) bérlője, vagy ahogy többen szólították „árendás uram” lett.

Ő maga a Nyitra mellől, a Garam partjáról került az Alföldre, mert a szülők, nagyszülők között molnár „atyamesterek” szerepeltek szép számmal ugyan a családban, de malom kevesebb volt mint gyermek – így hát szerencsét próbálni ment le a síkságra, az Alföldre. A malomhoz a családi hagyomány szerint jól értett, dolgozni beállt Kecskeméten a főmolnárhoz, majd hamarosan elvette feleségül annak lányát Huber Juditot, és együtt költöztek aztán Berénybe.

Itt születtek ebben a házban sorban a gyermekek, az idősebbek és a fiatalok között nagy korkülönbséggel, úgy hogy a nagyok nem is nagyon ismerték a fiatalabbakat. Az idősebbek közül ki Amerikába, ki feleségnek vissza a Felvidékre, ki meg az egyik szomszédos városba kereskedőnek (de állítólag kártyázni is nagyon szeretett, volt hogy négylovas hintóval jelent meg, „a lapjárásnak megfelelően”) ment el.

A fiatalabbak – Ida, Jolán, és István – a szüleik halála után egymást segítve éltek együtt.. Később a legkisebb, István saját erejéből jogász lett és Budapestre költözött, (egyetem közben, az első világháborúban 5 évet Szibériában töltött hadifogolyként), a „nővérek” pedig tanítónőként dolgoztak.

Ida több mint tíz évet tanított Nagykörűben nehéz körülmények között, utána a tanfelügyelőség bejegyzésével kapott állást Jászberényben mert már bizonyított. Mesélte, hogy Nagykörűben sok szegényebb kisgyermek, tanítvány otthon, nem evett, nem reggelizett, tízórait sem hoztak, ezért a napot úgy kezdték hogy a tehetősebbek kitétték az elemőzsiát és közösen egyforma adagokra osztották el azt, úgy hogy mindenkinek jusson, hogy ne éhgyomorral folyjon a tanítás. Ezt a rendszert a szülőkkel is sikerült elfogadtatni, amikor „a falumról” beszélt mindig szeretettel, ezt többször elmesélte. Visszaemlékezett arra is hogy a vizet a Tiszáról hozták és forralás után fogyasztották. Nyáron, illetve karácsonykor tudott hazalátogatni, mivel nem volt vasút vagy buszközlekedés, lovaskocsit fogadott, azzal utazott be Szolnokra ahonnan már vonaton ment tovább

¹ Jolán, 1887-ben született és a 70-es évek elején halt meg. Ida, 1889-ben született és a 60-as évek végén hunyt el.

Jászberénybe.

Általában a rábízott feladatokat pontosan végezte el, szerette a háztartási könyvelést részletesen vezetni, a hivatalokkal folytatott levelezést, tennivalókat, a havi költségvetést napra készen nyilvántartani.

Jolánka más természetű, ő is tanítónő volt élete végéig Jászberényben. Szerette a kicsiket, gyerekeket, a tanítást, az iskolát, általában minden iránt érdeklődött de nem volt a tudomány vagy pl. a technikai fejlődés nagy híve, ha valamit nem értett vagy nem tudott elmagyarázni nevetett egyet csendesesen és azt mondta hogy majd „ezt meg kell nézni, vagy ettől vagy attól az embertől megkérdezni” és ez számára a kérdés megoldását jelentette. Szerette kibontva hosszú, dús, fekete haját ápolni, fésülni, azzal foglalatzkodni, zenét hallgatni, énekelgetni, a gyerekeknek édességet „boszorkánykrémet” készíteni, délutánonként, régi mondókákat „gnómokról, törpékről” gyerekdalokat, szokásokat „kántálást” felidézve. Általában elfogadta azt amit az idősebb testvér Ida javasolt, élete későbbi szakaszában gerincfájdalmai sok szenvedést okoztak neki – de mindig elevenen mesélte el –, hogy amikor Kőszegen Iduskával mindketten tanítónőképzőben az apácáknál tanultak „hogyan táncoltam ki magassarkú cipőben a kelkáposzta veteményt”.

Édesapjuk meghalt egy „Pesten megivott hideg korsó sör utáni tüdőgyulladásban, a családi házban ápolták már idős, beteg anyjukat „édeske” haláláig.

Apjuk, anyjuk halála, testvérük Oroszországban hadifogságba kerülése után még próbálkoztak a malom üzemeltetésével, de ez nem volt testhezálló feladat a két tanítónő számára-rendre becsapták őket – így a malmot visszaadták a városnak. Egyébként is az idők változtak, a vízimalom már a múltté volt, a korszerű hengermalmok nagyobb teljesítménnyel örölték a gabonát. A városban is működött a Fecske malom, bár még talán vigasztalni is próbálták magukat és azt mondogatták hogy a gőzmalom „megégeti a lisztet”. Testvérük szerencsésen visszaérkezett a hadifogságból, Pesten lett bankjogász, megnősült, ők ketten éltek tovább a családi házban, átvészelték a második világháborút, a menekülő közelebbi – távolabbi rokonoknak helyet adva.

A Jászberény Nádor u 7 szám mindig hátországot jelentett a nehezebb években, így azokban az „ötvenes években” is amikor a testvérük „B listára” kerülve nem kaphatott állást Budapesten, majd szülővárosába visszaköltözött gyermekeivel. Ismét egy fedél alatt éltek. A nehéz időkben ők már nyugdíjasként a régen begyakorolt kisvárosi reflexekkel éltek békében. Tartották a kapcsolatot a szomszédokkal, (Varga Imréék, Bábosikék, Pethesék) a régi kolléganőkkel, (köztük a szintén pedagógus Škoda nővérekkel) a közelben lakó rokonsággal, (Ring Károlyékkal, Szentiványiékkal, Bazsó Ildivel) jó ismerősökkel (Ferencziékkal, Dóczinéval) a vasárnap délutáni sütemény, tea vendégség további fenntartásával, közben nem megfélemezve a Fehértói temetőben a sírok rendben tartásáról sem.

Csak a környező világ változott nagyon.

A tárgyaik is nagyot változtak a valódi selyem pongyolák elrongyolódtak, a kabát főkaprémje kiment a divatból a felvonulások, a lóden és a viharkabát korában, már ők is inkább otthon imádkoztak. További néhány csendes év után Jolánkát álmában érte a halál „nem ébredt fel”, Iduska az ismét Pesten élő fiútestvérénél lakott még néhány évig egy a számára teljesen idegen, érthetetlen emeletes házban.

Mindig szívesen emlékezem rájuk, ők tanítottak írni, olvasni, és az élet apró de fontos dolgaira.

Unoka öccsük Benyovszky István dr.
Szeged, 2021.

Benyovszky család síremléke a Fehértói temetőben